

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Hankintaohje

Kansallisen kynnysarvon ja EU-
kynnysarvon ylittävät hankinnat

**Sote ihmisen
kokoiseksi.**

Aluehallitus 23.4.2024, 114 §

Voimaan 1.5.2024

Tällä hankintaohjeella on
kumottu 12.1.2021 voimaan
tullut hankintaohje.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
2. Hankintoihin sovellettavat periaatteet.....	5
2.1. Julkisen hankinnan keskeiset käsitteet.....	6
2.2. Hankintojen toteuttamiseen vaikuttava lainsäädäntö	6
3. Hankintatoiminnan organisointi Keusotessa.....	7
3.1. Toimivalta ja vastuu hankinnan tekemisessä.....	8
3.2. Esteellisyys	8
3.3. Vaitiolovelvollisuus	9
4. Hankintojen suunnittelu.....	9
4.1. Palvelualueiden hankintasuunnitelma.....	9
4.2. Markkinoiden kartoittaminen	9
4.3. Tulevista hankinnoista tiedottaminen	10
5. Hankintaprosessin käynnistäminen	10
5.1. Hankinnan käynnistäminen	10
5.2. Henkilötietojen käsittely	11
5.3. DPIA eli vaikutusten arviointi.....	11
5.4. Pakotteet.....	12
5.5. Hankinnan väliaikainen järjestäminen.....	13
6. Hankintojen toteuttaminen.....	13
6.1. Hankintojen jaottelu hankinnan arvon mukaan	13
6.2. Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen	14
6.3. Hankinnan kohteen kuvaaminen.....	15
6.3.1. Vastuullisuus hankinnoissa.....	15
6.4. Pilkkomiskielto	16
6.5 Hankinnan sallittu jakaminen	16
6.6. Sidosyksikköhankinnat (in house-hankinnat)	16
6.7. Yhteishankinnat.....	17
7. ICT-hankinnat.....	18
8. Tietosuoja	19
9. Vastuullisuus	19
9.1. Esimerkkejä hankinnoissa huomioitavista vastuullisuusnäkökohdista	20
10. Saavutettavuus.....	20

11. Varautuminen hankinnoissa	21
12. Väärinkäytösten estäminen	21
13. Sähköiset kilpailutus-, sopimus- ja asianhallintajärjestelmät	23
14. Hankintamenettelyn määrittely.....	23
14.1. Sosiaali- ja terveystalouden hankinta	23
14.2. Pienhankinnat.....	24
14.3. Kansalliset hankinnat.....	24
14.4. EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat.....	24
14.4.1. Avoin menettely.....	24
14.4.2. Rajoitettu menettely.....	24
14.4.3. Neuvottelumenettely.....	25
14.4.4. Puitejärjestely	25
14.4.5. Dynaaminen hankintajärjestelmä	25
15. Hankinnoista ilmoittaminen	26
15.1. Ennakoilmoitus.....	26
15.2. Hankintailmoitus	26
15.3. Jälki-ilmoitus	26
15.4. Sopimusmuutosilmoitus	27
15.5. CPV-koodit	27
15.6. eForms	28
15.7. ESPD-lomake	28
16. Tarjouskilpailu	28
16.1. Tarjousaika ja keskeiset hankintailmoitusten määräajat.....	28
16.2. Lisätietokysymysten esittäminen ja niihin vastaaminen	28
16.3. Hankintailmoituksen korjaaminen.....	29
16.4. Hankinnan keskeyttäminen.....	29
16.5. Tarjousten vastaanottaminen ja avaaminen	29
16.6. Tarjoajien soveltuvuuden arviointi.....	29
16.6.1. Tilaajavastuulain mukaiset selvitykset	30
16.6.2. Rikosrekisteriotteiden pyytäminen ja käsittely	31
16.7. Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkastaminen	31
16.7.1. Hinnaltaan poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset.....	31
16.7.2. Tarjousten täsmentäminen	31
16.8. Tarjoajan poissulkeminen	32

16.9. Tarjouksen poissulkeminen	32
16.10. Alihankkijoiden poissulkeminen	33
16.11. Tarjousten vertailu	33
17. Hankintapäätös	33
17.1. Muutoksenhaku	34
17.2. Hankintaoikaisuvaatimus	34
17.3. Valitus markkinaoikeuteen	35
17.4. Odotusaika	35
18. Hankintasopimus	35
19. Ennakkomaksut	36
20. Reklamaatiot	37
21. Hankintojen yleinen valvonta	38
22. Keusoten käyttäminen referenssinä	38
23. Hankinta-asiakirjojen julkisuus ja salassapito	39
23.1. Yleisöjulkisuus	39
23.2. Asianosaisjulkisuus	40
23.3. Liike- ja ammattisalaisuudet	40

1. Johdanto

Tämä hankintaohje on tarkoitettu oppaaksi kaikille Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen (jäljempänä Keusote) työntekijöille, jotka osallistuvat hyvinvointialueen hankintojen suunnitteluun, toteuttamiseen tai valvontaan. Henkilöiden, joita tämä ohje koskee, on tutustuttava lisäksi hankinnan kohdetta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin sekä hyvinvointialueen muihin sisäisiin ohjeisiin.

Keusote on hankintalain tarkoittama julkinen hankintayksikkö. Keusoten hankintamenettelyissä noudatetaan julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä, hyvinvointialueen toimintaa säätelevää muuta lainsäädäntöä, hyvinvointialueen hallintosääntöä ja delegointisääntöä sekä tätä hankintaohjetta. Keskeisin hankintoja koskeva laki ovat laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, jäljempänä hankintalaki). Hankintaohjeessa ei pääosin toisteta hankintalain sisältöä.

Hankintaohjeella ohjeistetaan Keusoten sisäiset hankintasäännöt ja hankintaprosessin kulku.

Hankintavaltuudet on ohjeistettu Keusoten hallintosäännössä ja delegointisäännössä.

Keusoten aluehallitus on vahvistanut tämän hankintaohjeen. Hankintaohje on voimassa toistaiseksi.

2. Hankintoihin sovellettavat periaatteet

Hankintalain 3 §:n mukaan julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet ovat syrjimättömyys-, avoimuus-, yhdenvertaisuus- sekä suhteellisuusperiaate. Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden periaatteet huomioiden. Näitä periaatteita on noudatettava kaikissa hankinnoissa, myös hankintalain kansallisen kynnysarvon alittavissa pienhankinnoissa. Lisäksi noudatetaan hallintolain 2 luvun mukaisia hallinnon oikeusperiaatteita ja hyvän hallinnon perusteita.

Avoimuus edellyttää, että hankintamenettelyä koskevia tietoja ei salata, hankinnasta ilmoitetaan julkisesti, tarjouskilpailun ratkaisemisesta tiedotetaan tarjouskilpailuun osallistuneille ja, että hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia.

Syrjimättömyysperiaatteen mukaan tarjoajia on kohdeltava samalla tavalla riippumatta tekijöistä, jotka eivät suoraan liity hankinnan toteuttamiseen. Syrjiviä tekijöitä ovat esimerkiksi tarjoajan kansallisuus sekä tarjoajan tai tämän toimipisteen sijoittuminen maantieteellisesti, ellei esimerkiksi palveluhankinnassa tälle ole selkeää hankinnasta johtuvaa perustetta. Tällainen peruste saattaa olla esimerkiksi asiakkaalle aiheutuva

kohtuuton matka palveluntuottajan toimipisteeseen. Tuotevaatimukseen tai sopimusehtoihin ei saa sisällyttää sellaista vaatimusta, joka suosii vain yhtä tarjoajaa.

Yhdenvertaisuus edellyttää sitä, että tarjouspyyntö ja muut hankinta-asiakirjat laaditaan siten, että hankinnan kohteen määrittely ei aseta tarjoajia epätasa-arvoiseen asemaan. Tarjoajien ja tarjousten arvioinnille asetetut vaatimukset koskevat samalla tavoin kaikkia tarjoajia.

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa ja hankinnan laajuuden kanssa. Myös tarjouspyynnön sisältö tai tarjousmenettelyn ehtoihin liittyvät vaatimukset tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden.

2.1. Julkisen hankinnan keskeiset käsitteet

Julkisia hankintoja koskevat käsitteet on määritelty hankintalain 4 §:ssä.

Hankintakäsitteistä löytyy lisätietoja esimerkiksi Julkisten hankintojen käsikirjasta 2023 (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:60).

2.2. Hankintojen toteuttamiseen vaikuttava lainsäädäntö

Hankintalain ohella muita Keusoten hankinnoissa huomioitavia keskeisiä lakeja ovat mm.:

- Julkisuuslaki (621/1999, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta)
- Tilaajavastuulaki (1233/2006, laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä)
- Hallintolaki (434/2003)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/679)
- Tietosuoja laki (1050/2018)
- Arvonlisäverolaki (1501/1993)
- Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettu laki (306/2019)
- Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettu laki (906/2019)

Sosiaali- ja terveyspalveluja hankittaessa tulee ottaa huomioon myös hankittavaan palveluun liittyvä erityislainsäädäntöä, kuten:

- Vammaispalvelulaki (675/2023)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Vanhuspalvelulaki (980/2012, laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki julkisista puolustus- ja turvallisuus- hankinnoista (1531/2011)
- Lääkelaki (395/1987) ja -asetus (693/1987)
- Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010)
- Laki lääkinällisistä laitteista (719/2021)
- MD-asetus (EU 2017/745) ja IVD-asetus (EU 2017/746)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä (ammattihenkilölaki) (817/2015)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, valvontalaki)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus käyttöoikeudesta asiakastietoon (voimassa 31.12.2023 saakka) 9.9.2022/825 ja sen myöhemmin korvaava Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä voimaan v. 2024

Sote-uudistusta koskeva lainsäädäntö:

- Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki (614/2021)
- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta (616/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla 29.6.2021/615

Hankintaan sovellettavien säädösten tunnistaminen on tärkeää, koska ne vaikuttavat merkittävästi siihen, mitä säännöksiä hankintaan sovelletaan. Arviointi siitä, millainen lainsäädäntö kulloinkin tulee sovellettavaksi, tehdään hankintakohtaisesti hankintaa valmisteltaessa. Lainsäädäntö päivittyy jatkuvasti, minkä vuoksi ajantasaisen tiedon käyttämiseen on kiinnitettävä huomiota jokaisen hankinnan kohdalla. Sovellettava lainsäädäntö vaikuttaa usein asetettaviin ehdottomiin vaatimuksiin koskien tarjoajaa ja/tai tarjousta taikka henkilötietojen käsittelyä.

3. Hankintatoiminnan organisointi Keusotessa

Keusoten hankinnat on keskitetty hankintapalveluihin. Hankinnan valmistelutyöt ja kilpailutukset toteutetaan yhteistyössä hankintapalveluiden ja palvelualueiden edustajien kanssa. Ict-hankinnat hoidetaan tietohallinnossa.

Delegointisäännön 10 §:n mukaan hankintapäällikön (hankintapalveluiden) asiavastuut ovat seuraavat:

- Hankintojen ja ostojen valmistelu
- Kilpailutukset
- Sopimusvalmistelu ja -valvonta
- Hankintatoimen kehittäminen, ohjeet ja koulutus

Delegointisäännön 10 §:n mukaan tietohallintopäällikön (ICT-hankinta) asiavastuut ovat seuraavat:

- ICT-hankinta
- ICT-sopimushallinta

3.1. Toimivalta ja vastuu hankinnan tekemisessä

Hankintaprosessin aikana on aina varmistettava, kenellä on kyseisessä hankinnassa hallinto- ja delegointisääntöön perustuva toimivalta ja mikä on hankintaan liittyvä oikea päätöksentekotaho.

Hankintaan osallistuvien tahojen ja henkilöiden määrä vaihtelee hankinnan laajuuden, volyymin ja vaikuttavuuden mukaan.

Merkittävässä hankinnoissa voi olla tarpeen perustaa erillinen hankinnan ohjausryhmä ja hankinnan työryhmä, joiden jäsenten kesken jaetaan roolit ja huolehditaan prosessin eri vaiheissa aikataulun pitävyydestä, riittävästä asiantuntijaosaamisesta hankintaan nähden sekä salassapidon ja muiden hankinnan periaatteiden täyttymisestä hankinnan eri vaiheissa.

3.2. Esteellisyys

Hankinnan valmisteluun, tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuva henkilö ei saa olla esteellinen. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty hankintalaissa, hyvinvointialueissa ja hallintolaissa.

Hallintolain 27–30 §:ssä säädetään viranhaltijan esteellisyydestä. Ei riitä, että henkilö omasta mielestään toimii puolueettomasti, vaan myös yleisön näkökulmasta henkilön tulee toimia siten, ettei puolueettomuutta ole syytä epäillä. Mikäli viranhaltija on esteellinen julkista hankintaa koskevassa asiassa, hän ei saa osallistua sen käsittelyyn tai päätöksentekoon, eikä myöskään olla läsnä asiaa käsiteltäessä millään tavalla, ei edes valmistelussa. Viranhaltijan on itse ratkaistava kysymys esteellisyydestään viipymättä. Esteettömyyden vaatimus koskee kaikkia hyvinvointialueen hankintoja, myös pienhankintoja.

Esteellisyys koskee hankinnan käsittelyä valmistelusta täytäntöönpanoon asti. Esteellisyys- ja eturistiriitatilanteita voi syntyä myös silloin, jos hankinnassa käytetään

ulkopuolisia asiantuntijoita tai konsultteja, joilla on yhteyksiä hankintaa valmisteleviin tahoihin tai potentiaalsiin tarjoajiin. Epäselvissä tilanteissa henkilön esteellisyyttä koskeva asia tulee varmistaa hyvinvointialueen hallinnon juristilta tai hallintojohtajalta.

3.3. Vaitiolovelvollisuus

Keusoten palveluksessa oleva viranhaltija, työntekijä, luottamushenkilö tai toimeksiantotehtävää hoitava henkilö ei saa paljastaa salassa pidettävää tietoa muille kuin asiaan osallisille. Vaitiolovelvollisuus jatkuu myös palvelussuhteen, luottamustehtävän tai toimeksiantotehtävän päättymisen jälkeen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi.

4. Hankintojen suunnittelu

4.1. Palvelualueiden hankintasuunnitelma

Hankintojen suunnittelun tarkoituksena on tukea palvelualueiden hankintatarpeiden ennakointia ja priorisointia ja kytkeä hankintojen kokonaissuunnittelu toiminnan ja talouden suunnitteluun sekä budjetointiin. Palvelualueiden tulee kartoittaa vuosittaisen talousarvion laatimisen yhteydessä kaikki tulevan vuoden hankintatarpeensa ja ilmoittaa kaikki tiedossa olevat hankinnat hankintapalveluiden ylläpitämään hankintakalenteriin (hankintasuunnitelmaan).

Hankintatoiminnan tulee pohjautua huolelliseen hankintojen kokonaisuuden ja organisoimien suunnitteluun sekä johtamiseen. Hankintojen kokonaissuunnittelu on osa hyvinvointialueen toiminnan ja talouden suunnittelua. Hankintapalvelujen tehtävänä on koota yhteen koko hyvinvointialuetta koskeva kilpailutuskalenteri (hankintasuunnitelma).

4.2. Markkinoiden kartoittaminen

Huolellinen hankinta sisältää markkinakartoituksen. Ennen hankintamenettelyn aloittamista markkinoita tulee kartoittaa riittävän laajasti, jotta saadaan käsitys tarjolla olevista erilaisista vaihtoehdoista, ratkaisumalleista ja palveluntuottajista. Markkinakartoitus on olennainen osa hankinnan suunnittelua ja sille tulee varata riittävästi aikaa. Suositus Keusotessa on, että jokaisesta merkittävästä hankinnasta järjestetään yleinen markkinainfotilaisuus. Tämän lisäksi tai sijaan voidaan järjestää palveluntuottajakohtaisia markkinavuoropuheluita. Tapa kartoittamisen toteuttamisesta on suositeltavaa sopia hankintapalveluiden edustajien kanssa.

Markkinakartoituksen avulla voidaan kerätä tarjouspyynnön laatimista varten tarpeellista

informaatiota mm. hankinnan kohteesta, palveluntuottajien ratkaisu- ja hinnoittelumalleista. Markkinakartoitus tehdään ennen hankinnan virallista aloittamista, eli ennen hankintailmoituksen julkaisemista ja se on vaihe ennen varsinaisen tarjouskilpailuprosessin käynnistämistä. Markkinoiden kartoittaminen ei ole sallittua enää hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen. Tarjouskilpailua ei saa käyttää markkinoilla vallitsevan hintatason selvittämiseen tai markkinoiden kartoittamiseen.

Kaikkia palveluntuottajia tulee kohdella julkisissa hankinnoissa noudatettavien periaatteiden mukaisesti myös markkinakartoitusvaiheessa. Erityisesti tulee muistaa palveluntuottajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu. Esimerkiksi yksittäisen toimittajan esittämät näkemykset eivät saa ohjata tarjouspyynnön laatimista liikaa niin, että tarjouspyyntö muodostuu tiettyä toimittajaa suosivaksi ja syrjiväksi muita toimittajia kohtaan. Markkinakartoitukseen on otettava aina mukaan riittävä määrä toimittajia ja siksi on suositeltavaa toteuttaa palveluntuottajakohtaiset tapaamiset yleisen markkinainfon jälkeen. Markkinakartoituksen tekeminen ei velvoita hankintayksikköä käynnistämään suunniteltua hankintaa.

4.3. Tulevista hankinnoista tiedottaminen

Kilpailutuskalenteri on nähtävillä Keusoten verkkosivuilla. Kilpailutuskalenteri päivitetään hankintapalveluiden toimesta tarpeen mukaan <https://www.keusote.fi/etusivu/tietoameista/hankinnat/>.

EU-kynnysarvon ylittävistä kilpailutuksissa suositellaan hankintalainsäädännön mukaisen ennakkoilmoituksen julkaisua HILMA-ilmoituskanavaan ja Tarjouspalvelu-toimittajaportaaliin.

5. Hankintaprosessin käynnistäminen

5.1. Hankinnan käynnistäminen

Hankintavaltuudet on ohjeistettu Keusoten hallintosäännössä ja delegointisäännössä.

Palvelualueen hankinnan valmistelijan tulee hyväksyttää hankinnan käynnistäminen hankintavaltuudet omaavassa toimielimessä ennen hankintaehdotuksen toimittamista hankintapalveluihin ja ennen hankinnan valmistelun aloittamista, jotta hankinta käynnistyy sellaisella toimintamallilla ja reunaehdoilla, jotka päätöksentekijä hyväksyy.

Hankinnan tulee perustua välttämättömään, objektiivisesti perusteltavaan tarpeeseen ja sitä varten varattuun määrärahaan. Hankintaehdotuksen tekijän tulee selvittää, että ennen

hankintaehdotuksen toimittamista hankinta on hyväksytty palvelualueella, mahdollinen tuotantotapa-analyysi (MOB-analyysi) on tehty ja hankinnalle on varattu riittävät määrärahat. Huomioi, että hankinnan valmistelu vie aikaa. Hankinnat vaihtelevat merkittävästi sisällöltään ja vaativuudeltaan.

Mikäli palvelualue haluaa käynnistää kilpailutuksen, jonka arvo on 60.000 euroa (alv 0 %) tai enemmän, tulee esitys siitä toimittaa hankintapalveluille hankintaehdotusta käyttäen. Hankintaehdotus löytyy Keunetistä hankintapalveluiden sivuilta.

Hankintapalvelut hoitaa hankinnat yhteistyössä palvelualueen edustajien kanssa.

Hankintailmoitus käynnistää varsinaisen tarjouskilpailun. Mikäli tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöllisesti, noudatetaan hankintailmoituksessa ilmoitettuja tietoja.

5.2. Henkilötietojen käsittely

Hankinnassa on noudatettava viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädettyä sekä tietosuojalain (1050/2018) mukaisia tietojen suojaamista koskevia säännöksiä ja muuta tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä. Hankinnassa on noudatettava Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 679/2016) vaatimuksia sekä viranomaisten ohjeita ja määräyksiä. Henkilötietojen käsittely ETA-alueen ulkopuolella on sallittua ainoastaan poikkeustilanteissa ja edellyttää aina erityisiä sopimusjärjestelyjä ja selvittelyitä.

Mikäli palveluntuottajan toiminnassa käsitellään henkilötietoja, tulee sekä tarjouspyynnössä että hankintasopimuksessa huomioida tietosuoja-asetuksen ja siihen liittyvän lainsäädännön asettamat vaatimukset. Tällöin hankintasopimukseen tulee liittää mukaan erillinen tietosuojasopimus ja henkilötietojen käsittelyohje sekä yhdessä palveluntuottajan kanssa täytettävä henkilötietojen käsittelytoimien kuvaus. Mikäli palveluhankinnoissa palveluntuottaja käsittelee sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja, on tarjouspyyntöön lisäksi liitettävä vaatimuslomake palveluntuottajan tietojärjestelmälle. Keunetissa on olemassa erikseen lomake terveydenhuollon tietojärjestelmille ja sosiaalihuollon järjestelmille. Tutustu huolellisesti Keusoten tietosuojaa koskeviin ohjeisiin.

5.3. DPIA eli vaikutusten arviointi

Tietosuojan vaikutustenarvioinnin alkukartoitus laaditaan aina hankinnan suunnitteluvaiheessa. Tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin tarkoituksena on tunnistaa, arvioida ja hallita henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Vaikutustenarvioinnista säädetään EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (artikla 35).

5.4. Pakotteet

Euroopan unioni on antanut asetuksia ja päätöksiä, joissa pakotteita asetetaan. Nämä asetukset ja päätökset ovat suoraan sovellettavia, ja ne velvoittavat kaikkia toimijoita Euroopan unionin alueella. Keusoten tulee näin ollen ottaa pakotteet huomioon omassa toiminnassaan. Pakotteiden rikkominen on rangaistavaa rikoslain (39/1889) 46 luvun säännösten nojalla.

Edellä tarkoitettujen pakotteiden kohteena oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille ja elimille kuuluvat taikka näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit on jäädytettävä, minkä lisäksi on kiellettyä asettaa mitään varoja tai taloudellisia resursseja suoraan tai välillisesti näiden saataville tai hyödynnettäväksi. Pakotteet koskevat yritystä tai muuta yhteisöä, jos pakotelistalla oleva luonnollinen henkilö tai yhteisö omistaa enemmistön eli yli puolet kyseisen yhteisön omistusoikeuksista tai osakkeista tai käyttää määräysvaltaa kyseisessä yhteisössä. Määräysvaltaa katsotaan käytettävän muun muassa silloin, kun luonnollisella henkilöllä tai yhteisöllä on oikeus tai valtuus nimittää taikka erottaa enemmistö kyseisen yhteisön hallinto- tai johtelinten jäsenistä tai oikeus käyttää yhteisön koko omaisuus tai osa yhteisön omaisuudesta.

Edellä olevan lisäksi Euroopan unionin päätöksellä (Neuvoston päätös (YUTP) 2022/578) on kielletty hankintadirektiivien piirissä olevien, EU-kynnysarvot ylittävien hankintasopimusten tekeminen 9.4.2022 alkaen ja ennen 9.4.2022 tehtyjen hankintasopimusten täytäntöönpanon jatkaminen 10.10.2022 alkaen, silloin kun toisena osapuolena on: 1) Venäjän kansalainen tai Venäjälle sijoittautunut luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin, 2) oikeushenkilö, yhteisö tai elin, jonka omistusoikeuksista edellä kohdassa 1) tarkoitettu yhteisö omistaa suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia, tai 3) edellä kohdassa 1) tai 2) tarkoitettun yhteisön puolesta tai johdolla toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin, myös silloin kun niillä on yli 10 prosentin osuus kyseisen hankintasopimuksen arvosta tai niistä alihankkijoista, tavarantoimittajista tai yksiköistä, joiden voimavaroja käytetään hyväksi hankintadirektiiveissä tarkoitettulla tavalla. Edellä tarkoitettusta kiellosta voidaan poiketa, jos toimivaltainen viranomainen, Suomen osalta ulkoministeriö, antaa luvan sopimuksen tekemiseen ja sen täytäntöönpanon jatkamiseen, kun sopimukset on tarkoitettu eräisiin päätöksessä yksilöityihin toimintoihin, kuten esimerkiksi avaruusohjelmiin liittyvään hallitusten väliseen yhteistyöhön.

Tarjouspyynnössä tarjoajalta tulee pyytää vakuutus siitä, ettei tarjoajaan kohdistu Euroopan unionin, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kohdistama tai Suomen viranomaisten asettamia pakotteita tai varojen jäädyttämispäätöksiä.

Tarjosten käsittelyvaiheessa varmistetaan, ettei tarjoajaan kohdistu Euroopan Unionin, Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kohdistama tai Suomen viranomaisten asettamia

henkilöpakotteita tai varojen jäädyttämisspäätöksiä. Pakotteet huomioidaan myös hankintasopimuksen sopimusehdoissa ja ne ovat osa allekirjoitettua sopimusta.

Pakotteet on huomioitu myös JYSE-ehtojen päivityksessä, versio 04/2022. Pakotteita ei ole kuitenkaan viety JIT-ehtoihin, sillä niiden päivittämistä ei tällä hetkellä tehdä. Tämän takia JIT-ehdoja käytettäessä tulee varmistaa, että pakotteet tulee huomioitua hankintasopimuksen ehtojen kautta.

Pakotteita koskevat säädökset ja ohjeet saattavat muuttua nopeasti. Ajantasainen ohjeistus pakotteista on saatavilla Julkisten hankintojen neuvontayksikön (JHNY) verkkosivuilla (<https://www.hankinnat.fi/ajankohtaista/2022/sota-ukrainassa-vaikutukset-hankintasopimukseen>), valtiovarainministeriön verkkosivuilla (<https://vm.fi/ukraina>) ja ulkoministeriön verkkosivuilla (<https://um.fi/pakotteet>).

5.5. Hankinnan väliaikainen järjestäminen

Jos hankinnasta on valittu markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Väliaikainen järjestäminen ei saa estää sitä, että valittajan vaatimuksesta markkinaoikeus voi määrätä hankintapäätöksen kumottavaksi, kieltää hankintayksikköä soveltamasta virheellistä kohtaa tai velvoittaa hankintayksikköä korjaamaan virheellisen menettelynsä. Väliaikaisessa hankintasopimuksessa on siis huomioitava se, että hankintayksikkö voi irtisanoa hankintasopimuksen välittömästi tai esimerkiksi yhden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen tuomioistuimen päätöksen perusteella.

Hankinnan väliaikaisesta järjestämisestä tehdään viranhaltijan päätös. Kun markkinaoikeus on antanut asiassa päätöksen, on sitä noudatettava siitä huolimatta, että hankinnasta on mahdollisesti valitettu KHO:een.

Toinen vaihtoehto on tehdä suora hankintoja hankintayksikön välttämättömien tarpeiden täyttämiseksi, jos hankintalain mukaiset suora hankinnan edellytykset täyttyvät. Tällöin hankinnasta tulee tehdä suora hankintailmoitus ja noudattaa suora hankinnan odotusaikaa sekä tehdä jälki-ilmoitus. Jälki-ilmoitus tehdään hankintapalveluiden toimesta.

6. Hankintojen toteuttaminen

6.1. Hankintojen jaottelu hankinnan arvon mukaan

Hankinnat jaotellaan hankinnan ennakoitun arvon mukaan seuraavasti:

- kansalliset kynnsarvot alittavat hankinnat eli ns. pienhankinnat, joihin sovelletaan Keusoten pienhankintaohjetta
- kansalliset kynnsarvot ylittävät hankinnat, joihin sovelletaan hankintalakia ja
- EU-kynnsarvot ylittävät hankinnat, joihin sovelletaan hankintalakia.

6.2. Hankinnan ennakoitun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitun arvon laskemisella selvitetään käynnistyvän hankinnan suurin ennakoitu kokonaisarvo. Hankinnan ennakoitu arvo lasketaan aina ilman arvonlisäveroa.

Arvioinnin tulee perustua hankinnan ilmoittamisajankohdan tai hankintamenettelyn aloittamisajan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon hankinnan vaihtoehtoiset toteuttamistavat, optio- ja muut sopimuksen pidennysehdot sekä tarjoajille maksettavat palkkiot ja maksut.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, on kaikkien osien ennakoitu arvo laskettava yhteen. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen tai EU-kynnsarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa noudatetaan yhteenlasketun arvon mukaista hankintamenettelyä.

Hankintalain 27 §:n 5 momentissa on hankinnan ennakoitun arvon laskemista koskevat säännöt ja miten hankintayksikkö-käsite tulee silloin ottaa huomioon. Jos hankintayksikkö koostuu erillisistä toiminnallisista yksiköistä, on otettava huomioon kaikkien yksiköiden hankintojen ennakoitu kokonaisarvo, kun ne muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos taas erillinen toiminnallinen yksikkö vastaa itsenäisesti hankinnoistaan tai tietyistä hankintojen ryhmistä, arvot voidaan ennakoida ao. yksikön tasolla.

Hankintaa ei saa pilkkoa eriin tai laskea hankinnan arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten kiertämiseksi.

Muistilista hankinnan arvon laskemiseen:

- Perusteena käytetään suurinta toimittajalle maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa.
- Toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan voimassa olevan sopimuksen ennakoitu kuukausiarvo kerrotaan luvulla 48 eli neljän vuoden arvo.
- Laskemisessa tulee huomioida myös mahdolliset hankinnan vaihtoehtoiset toteuttamistavat, ja hankintasopimukseen sisältyvät optioehdot ja sopimuskauden pidennysehdot.
- Huomioi laskemisessa koko hyvinvointialueen tarve ja, jos kyseessä yhteishankinta muiden hankintayksiköiden kanssa, niin kaikkien hankintayksiköiden ennakoitu arvo yhteensä.
- Jos hankinta on jaettu osiin, kaikkien osien arvo lasketaan yhteen.

- Määräaikaisessa sopimuksessa huomioidaan koko sopimuskauden arvo mukaan lukien mahdolliset optiokaudet.

6.3. Hankinnan kohteen kuvaaminen

Tarjouspyynnössä kuvataan hankinnan kohde niin selkeästi ja yksiselitteisesti, että tarjouskilpailussa saadaan vertailukelpoisia tarjouksia. Hankinnan kohteen kuvaukseen liittyy keskeisesti tarjouksen hinnoittelumalli. Tarjousten vertailukelpoisuutta varmistaa se, että tarjouspyynnössä määritellään, miten tarjoajien tulee ilmoittaa tuotteita ja palveluita koskevat hinnat.

Kohteen määrittelyssä tuodaan esille mitä tuotteita ja palveluja hankintaan kuuluu, tarvittavat määrä- ja laajuustiedot sekä ne pakolliset eli ehdottomat vaatimukset, jotka tuotteiden ja palveluiden tulee täyttää. Vaatimuksia voivat olla myös hankintaan liittyvät vastuullisuusvaatimukset.

Vaatimusten määrittelyssä tulee muistaa tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun sekä avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Tarjoajan tulee pystyä todentamaan vaatimusten täyttyminen.

Hankinnan kohteen kuvauksesta ja hinnoittelusta on tarkemmin Julkisten hankintojen käsikirjassa 2023 osassa V kohdassa 5.9.3 (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:60).

6.3.1. Vastuullisuus hankinnoissa

Keusote edistää hankintojensa kautta taloudellista vastuuta sekä ympäristövastuullisuutta ja sosiaalista vastuuta. Julkisten varojen säästäminen kilpailuttamalla hankinnat, on jo itsessään vastuullista.

Keusotessa arvioidaan ja linjataan merkittävien hankintojen hankintakohtaiset vastuullisuustavoitteet hankintaprosessin alkuvaiheessa. Kaikissa hankinnoissa toimittajilta vaaditaan riittävää taloudellista suorituskykyä, jota mitataan muun muassa luottoluokitusvaatimuksella. Sopimustoimittajille asetetaan myös liikevaihtovaatimuksia ja niiden tilaajavastuulain mukaisten velvoitteiden noudattamista valvotaan kaikissa sopimuksissa automatisoidusti.

Järjestämällä markkinainfon merkittävässä hankinnoissa, Keusote noudattaa julkisen hankinnan periaatteita avoimuudesta ja kohtelee kaikkia palveluntuottajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Ryhmiä, joiden kanssa Keusote työstää tarjouspyyntömateriaaleja voivat olla esimerkiksi neuvottelukunnat, neuvostot tai liitot. Esteettömyys ja saavutettavuus kuuluvat myös niihin asioihin, jotka Keusote huomioi sopimuksissa, joissa se on mahdollista.

Yhteishankintayksiköiden Hanselin ja Sarastian kautta tehdyissä yhteishankinnoissa, kiinnitetään huomiota erityisesti työ- ja ihmisoikeuksien noudattamiseen sekä ihmisarvoisen työn edistämiseen. Keusote pystyy tarkastelemaan hankintojensa hiilijalanjälkeä niiden kilpailutusten osalta, jotka ovat Hanselin järjestelmässä.

6.4. Pilkkomiskielto

Hankintaa ei saa pilkkoa osiin tai laskea sen arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintarajan alittamiseksi ja hankintalain säännösten soveltamisen välttämiseksi (hankintalaki 31 §).

Lähtökohtana arvioinnissa on luontevan hankintakokonaisuuden määrittely. Luontevasti samanaikaisesti tai lyhyehkön ajan kuluessa tilattavien samanlaisten tavaroiden, palvelujen tai rakennustöiden tulisi katsoa kuuluvan samaan hankintakokonaisuuteen. Toistuvat hankinnat voidaan toteuttaa esimerkiksi puitejärjestelyin.

Hankinnan pilkkomisen voidaan katsoa olevan kyseessä silloin, kun luontevan hankintakokonaisuuden hankintoja esimerkiksi samantyyppisten tavaroiden tai palveluiden hankintoja kilpailutetaan tai suoraan hankitaan useissa erissä ja hankinnat tapahtuvat ajallisesti siten, että suunnitelmallisessa hankintatoimessa hankintaerät olisi voitu kilpailuttaa kokonaisuuksina. Tämä merkitsee sitä, että hankinnan kokonaisuutta arvioitaessa huomioitavaksi tulevat koko hankintayksikön samantyyppiset hankinnat, eivät pelkästään yhden palvelualueen toteuttamat hankinnat.

Pilkkomisella ei tarkoiteta hankinnan tarkoituksenmukaista jakamista osiin vaan hankinnan keinotekoisia pilkkomista, jotta vältettäisiin kynnyksarvot ylittävän hankinnan kilpailuttaminen tai hankintavaltuudet.

6.5 Hankinnan sallittu jakaminen

Hankinnan jakaminen osiin ei ole pilkkomiskiellon vastaista, jos tavoitteena ei ole lain tai hankintavaltuuksien velvoitteiden kiertäminen ja hankinta on toteutettu koko hankintakokonaisuuden ennakoitun arvon perusteella ja siinä on noudatettu kokonaisarvon mukaista hankintamenettelyä. Laajan hankinnan jakaminen osiin saattaa olla perusteltua hankinnasta aiheutuvan taloudellisen tai teknisen riskin jakamisen tai kilpailuolosuhteiden huomioimisen kannalta. Tällöin myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin. Hankintalaki kannustaa tällaiseen jakamiseen.

6.6. Sidosyksikköhankinnat (in house-hankinnat)

Keusoten sidosyksikköjä ovat mm. Kuntien Tiera Oy, Sarastia Oy, Istekki Oy, Keski-Uudenmaan työterveys Oy, Hyvil Oy ja HUS yhtymä.

Hankintojen kilpailuttamisvelvollisuus ei koske hankintoja, jotka Keusote tekee omalta sidosyksiköltään. Sidosyksikköhankinta on merkittävin soveltamisalapoikkeus hankintalainsäädännössä. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä, johon hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksikköjen kanssa käyttää määräysvaltaa. Lisäksi edellytyksenä tietyin poikkeuksin on, että yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen, kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Ennen sidosyksikköhankinnan päätöksentekoa tulee varmistua sidosyksikköaseman ehtojen täyttymisestä. Sidosyksikköhankintoihin perustuvat hankintapäätökset tehdään hankintaohjeen ja hankintavaltuuksien mukaisesti. Hankintapäätöksen jälkeen sidosyksikön kanssa solmitaan hankintasopimusta vastaava sopimus.

6.7. Yhteishankinnat

Keusote voi tarpeen mukaan osallistua yhteishankintayksiköiden (Hansel Oy, Kuntien Tiera Oy ja Sarastia Oy) hankintoihin. Yhteishankintayksikön kilpailutukseen osallistuttaessa hankintaprosessin toteuttamisesta, hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen tekemisestä sekä sopimuksenaikaisesta valvonnasta vastaa yhteishankintayksikkö.

Muissa yhteishankinnoissa, joissa hankinta toteutetaan yhdessä jonkin toisen hyvinvointialueen kanssa hankintarenkaana, hankintaprosessin toteuttamisesta vastaa erikseen sovittu hankintayksikkö. Kukin yhteishankintaan osallistunut hankintayksikkö vastaa osaltaan hankintapäätöksen tekemisestä ja sopimuksenaikaisesta valvonnasta. Keusoten vastatessa yhteishankinnan toteuttamisesta, muiden osallistuvien hankintayksiköiden tehtävät, vastuut ja kustannusten jakaminen sovitaan erikseen kirjallisella sopimuksella. Hankintayhteistyö tulee kyseeseen hankinnoissa, joissa Keusote hyötyy yhteistyön tuottamasta volyymiedusta tai hankinnoissa, joissa hankintojen hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi yhteistyö on perusteltua. Päätös mahdollisesta hankintayhteistyöhön sitoutumisesta tehdään hankintakohtaisesti. Keusote voi myös itse tehdä hankintayhteistyötä muiden hankintayksiköiden kanssa siten, että se toteuttaa hankinnan toisen hankintayksikön puolesta tai yhdessä sen kanssa.

Viranhaltijanpäättös hankintayhteistyöhön sitoutumisesta tehdään hankintakohtaisesti palvelualueella. Yhteishankintaan liittymisen käytännön toimet hoidetaan hankintapalvelussa.

7. ICT-hankinnat

ICT-hankinnoilla tarkoitetaan tietojärjestelmä-, laite- ja ohjelmistotuotteiden sekä niihin liittyvien asiantuntija- ja ylläpitopalvelujen hankintaa. ICT-hankinnoissa noudatetaan samoja menettelyjä kuin muissakin hankinnoissa, mutta niihin liittyy erityispiirteitä, jotka hankintaa valmistellessa ja kilpailuttaessa tulee huomioida. Näitä ICT-hankinnoille tyypillisiä erityispiirteitä ovat muun muassa:

- **Nopea kehitys:** Teknologia kehittyy nopeasti, jolloin myös laitteisto ja ohjelmistot saattavat vanhentua nopeasti
- **Yhteensopivuus ja integroituvuus:** Hankittavien järjestelmien ja laitteiden tulee olla yhteensopivia sekä integroitua olemassa oleviin järjestelmiin
- **Turvallisuus:** Hankittujen laitteiden sekä ohjelmistojen tulee olla turvallisia käyttää ja niiden tulee täyttää niiltä edellytettävät tietoturvaan liittyvät vaatimukset
- **Kustannukset:** Kustannukset saattavat koostua ICT-hankinnoissa useasta eri osasta ja ne voivat myös vaihdella suuresti eri vaihtoehtojen välillä
- **Laajuus:** Lähtökohtaisesti aina sekä toteutusprojekti, että jatkuva palvelu ovat ICT-hankinnan kilpailutuksen kohteena
- **Toimittajariippuvuus:** Erityisesti järjestelmähankinnoissa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei järjestelmää hankkiessa pääse syntymään toimittajariippuvuutta

Keusoten ICT-hankinnoissa noudatetaan kokonaiskehittämisen mallia.

Kokonaiskehittämisen mallin avulla varmistetaan, että hankintatarpeet käsitellään yhdenmukaisesti ja kaikkien sidosryhmien tarpeet huomioidaan jo suunnitteluvaiheessa.

Kokonaiskehittämisen mallissa uuden hankinnan valmistelu käynnistyy asiakkuustiimin ja palvelualuekohtaisen ICT-kehittämispäällikön kautta tai vaihtoehtoisesti TKI-tiimin ja hanketiimin kautta. Kaikki hankintatarpeet käsitellään ratkaisutoimistossa, jossa hankinnasta käynnistetään ensin esiselvitys ja tarvittaessa myöhemmin projekti. Kokonaiskehittämisen mallilla pyritään varmistumaan siitä, että hankinnat vastaavat tarpeeseen ja ovat linjassa hyvinvointialueen kokonaisarkkitehtuurin periaatteiden kanssa, niiden läpiviennille on tarvittavat resurssit, hankinnan kohteesta saadaan tarvittava dokumentaatio ja projektissa on huomioitu siirtymä palvelutuotannon piiriin.

Investointihankinnat

Investointihankinnoilla tarkoitetaan käyttöomaisuuden hankintaa, jonka hankintahinta ylittää 10 000 euron (alv 0 %) arvon. Investointitarpeet käsitellään ja valmistellaan tietohallinnon ohjausryhmissä kullekin palvelualueelle osoitetun ICT-kehittämispäällikön johdolla. ICT-investoinnit hyväksytään hyvinvointialueen strategisessa johtoryhmässä.

Investoinnista vastaavan henkilön tulee toimittaa tieto investoinnista kirjanpitoon sen käyttöönoton jälkeen eli kun laite on testattu, asennettu sekä otettu käyttöön.

Käyttötaloushankinnat

Käyttötaloushankinnoilla tarkoitetaan yksittäisiä käyttöomaisuuden hankintoja, joiden yksikköhinta jää alle investointihankinnan hintarajan. Käyttötaloushankintojen, kuten esimerkiksi kopiokoneiden hankinnat, toteutetaan pääosin leasing hankintana.

8. Tietosuoja

Tietosuojalla tarkoitetaan henkilötietojen käsittelyä koskevien vaatimusten huomioon ottamista henkilöiden yksityisyyden ja oikeusturvan varmistamiseksi. EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679 ja kansallista tietosuojalakia (1050/2018) sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn.

Hankinnoissa voi tulla EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain lisäksi sovellettavaksi myös erityislainsäädäntöä, jos kyseeseen tulevassa erityislaissa on henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Tietosuojavaatimukset on otettava huomioon jo heti hankintojen suunnitteluvaiheessa, sikäli kun hankintaan liittyy henkilötietojen käsittelyä.

Keusote on laatinut palveluntuottajille (käsittelijöille) ohjeet ja henkilötietojen käsittelysopimukset, jotka velvoittavat henkilötietojen käsittelijää. Sopimukset ja ohjeet liitetään aina osaksi hankintoja jo kilpailutusvaiheessa ja ovat osa allekirjoitettua sopimusta.

9. Vastuullisuus

Hankintalain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita ja palveluja julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Vastuullisuus huomioidaan kaikissa Keusoten hankinnoissa. Huomioitavat vastuullisuusnäkökohdat ovat hankintakohtaisia.

Vastuullisuus tulee huomioida hankinnan jokaisessa vaiheessa, kuten suunnittelussa, vähimmäisvaatimuksissa, vertailukriteereissä ja sopimusehdoissa. Hankintojen avulla voidaan tukea uusia, kestäviä ratkaisuja ja edistää hyvien käytäntöjen leviämistä.

Hankintaa tarkastellaan sen koko elinkaaren ajalta valmistuksesta käyttöön ja hävittämiseen. Olennaista on tunnistaa vastuullisuuden kannalta relevantit näkökohdat, joihin hankinnalla voidaan vaikuttaa. Sopimuskaudella tulee seurata toimittajan ja toimitusketjun toimintaa ja puuttua tarvittaessa epäkohtiin.

9.1. Esimerkkejä hankinnoissa huomioitavista vastuullisuusnäkökohdista

Ekologinen kestävyys:

- Hiilineutraalin kiertotalouden edistäminen
 - uusiutuvan energian käyttö
 - energiatehokkuuden parantaminen
 - päästöjen vähentäminen
 - materiaalitehokkuus
 - haitallisten aineiden vähentäminen
 - jätteen määrän vähentäminen
 - uudelleenkäyttö ja kierrätys
- Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Kestävän ruokajärjestelmän tukeminen

Sosiaalinen kestävyys:

- Ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien kunnioittaminen
 - Globaalisti: raaka-aineiden hankinta, tuotantoketjut
 - Suomessa: erityisesti rakennus-, ravintola- ja siivousala
- Heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistäminen
- Yhdenvertaisuus, esteettömyys, saavutettavuus

Taloudellinen kestävyys:

- Harmaan talouden torjuminen ja verovastuullisuuden edistäminen
- Tarjoajien taustojen tarkastaminen
- Sopimuksenaikainen valvonta, rikkomuksiin puuttuminen
- Hankintojen suunnitelmallisuus ja kustannustehokkuus
- Tarveharkinta
- Elinkaarikustannusten huomiointi
- Markkinavuoropuhelu
- Hankinta- ja prosessikustannusten vähentäminen

10. Saavutettavuus

Keusote noudattaa omassa hankintatoiminnassaan digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annettua lakia (306/2019, jäljempänä DPL), mikäli hankinta koskee laissa tarkoitettua digitaalista palvelua tai sellaista asiantuntijaosaamista, joka liittyy digitaaliseen palveluun.

Digitaalisella palvelulla tarkoitetaan laissa verkkosivustoa tai mobiilisovellusta sekä niihin liittyviä toiminnallisuuksia (DPL 2 § 3. kohta). DPL 7 §:n 4 momentissa säännellään, että Keusoten on otettava huomioon julkisia hankintoja toteuttaessaan

saavutettavuusvaatimukset siten kuin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 71 §:n 1 momentissa säädetään.

Hankinta-asioissa tulee varmistaa, että mikäli kysymys on lain soveltamisalaan kuuluvan digitaalisen palvelun hankinnasta, hankittava palvelu täyttää saavutettavuusvaatimukset. Tarjouspyynnöissä tulee yksilöidä, mitä saavutettavuusvaatimuksilla tarkoitetaan hankittavan palvelun kohdalla ja mm. varmistettava toimittajan riittävä osaaminen saavutettavuusasioissa.

Mikäli hankinnassa tai hankintaan liittyvässä asiantuntijaosaamisessa on kysymys laissa tarkoitettu työpaikalla käytettävästä rajallisesta määrällä henkilöitä tarkoitettu intranet- tai ekstranet-verkkosivustosta tai sitä vastaavasta mobiilisovelluksesta, tulee ottaa huomioon, että mikäli tällainen digitaalinen palvelu uudistetaan kokonaan, sen tulee täyttää saavutettavuusvaatimukset.

11. Varautuminen hankinnoissa

Kansallisessa hankintastrategiassa on nostettu varautuminen yhdeksi tavoiteltavaksi tahtotilaksi toteamalla, että hankinnoissa tulee varautua riittävällä tavalla häiriötilanteisiin sekä normaali- että poikkeusoloissa. Varautuminen on toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa, myös poikkeustilanteissa tai tilanteissa, joihin liittyy häiriöitä.

Hankinnoissa varautuminen edellyttää, että organisaatio (Keusote) tunnistaa riskienhallinnan toimenpiteitä vaativat hankinnat. Organisaation tulee myös osata johtaa prosessia niin, että hankinnoissa varautuminen tapahtuu systemaattisesti riskien tunnistamisen myötä. Lisäksi organisaation tulisi pystyä asettamaan sopimusehdot, jotka varmistavat varautumisen riittävän tasoisena. Sopimuksen toteutumista on seurattava koko sopimuksen elinkaaren ajan.

Kuntaliitto on julkaissut Hyvinvointialueen varautuminen –oppaan, jossa on koottu varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvää yleistietoa hyvinvointialueiden toiminnan tueksi.

12. Väärinkäytösten estäminen

Korruptiolla on monta esiintymismuotoa: se voi esiintyä kiellettyjen etuuksien antamisena ja ottamisena, eturistiriitoina ja suosimisena sekä epäeettisenä päätöksen valmisteluna muodollisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella. Toiminta voi olla rikollista tai sellaista, jossa toimitaan säännösten mukaan, mutta epäeettisesti. Toiminta voi olla vakavuudeltaan eriasteista vaihdellen huolimattomuudesta tai osaamattomuudesta

johtuvasta toiminnasta tahalliseen tai rikosoikeudellisesti arvioitavaan tekoon tai laiminlyöntiin.

Hankinnoissa korruptiota voi esiintyä esimerkiksi epäasiallisena suosimisena kilpailutuksissa. Korruptiivista toimintaa on esimerkiksi laatia tarjouspyyntö siten, että se on räätälöity suoraan yhdelle tarjoajalle. Tällaiset tilanteet voivat vaikuttaa kilpailuasetelmiin ja uusien toimijoiden pääsyyn markkinoille.

Korruptioon voi liittyä myös muita väärinkäytöksiä, kuten kilpailulaissa kiellettyä kilpailevien yritysten välistä yhteistyötä. Hankinnoista päättävän tahon lahjonta voi edesauttaa kartellitoimintaa helpottamalla hankintojen ohjaamista tietyille tarjoajille. Perusteettomat suorahankinnat ovat myös yksi esimerkki toiminnasta, jonka taustalla voi olla korruptiota.

Oikeusministeriön ylläpitämältä [korruptiontorjunta.fi](https://www.korruptiontorjunta.fi)-sivustolta sekä Hankinta-Suomen toimenpideohjelman julkaisusta 5/2023 [Harmaan talouden torjunnan työohje hankintayksiköille](#) löytyy tietoa korruption ilmenemismuodoista julkisissa hankinnoissa.

Hankintalainsäädännön kilpailuttamis- ja avoimuusvelvoitteet ovat keskeisiä julkisen varainkäytön lainmukaisuutta varmistavia ja korruptiota kitkeviä välineitä. Hankintalainsäädännöllä varmistetaan muun muassa se, että käynnistyvästä julkisesta hankinnasta tiedotetaan avoimesti ja ajantasaisesti kaikille kiinnostuneille. Samaan pyritään myös hankintalain säännöksillä, jolla edellytetään hankintayksikön selvittävän tarjoajaa koskevia pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkuperusteita ja tarjouskilpailussa hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen taustat.

Hankintalain noudattaminen yhdessä hallintolain säännösten kanssa estää omalta osaltaan korruptiivisen toiminnan ja epäasiallisen suosimisen mm. seuraavilla tavoilla:

- Hankintalain mukaisesti julkisesta hankinnasta tiedotetaan säännösten mukaisesti avoimesti ja ajantasaisesti kaikille kiinnostuneille.
- Tarjoajilta tarkastetaan pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkuperusteita hankintaprosessin yhteydessä, mm. mahdolliset lahjusrikokset.
- Hinnaltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen taustat selvitetään.
- Hankintapäätökset perustellaan.
- Hankintaprosessissa mukana oleva esteellinen henkilö toteaa itsensä esteelliseksi.
- Tarjouskilpailun ulkopuolelle suljetaan ehdokas tai tarjoaja, jonka osallistuminen hankintamenettelyn valmisteluun on vääristänyt kilpailua eikä vääristymää voida poistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä (Hankintalaki 81 §).
- Tarjouskilpailun ulkopuolelle suljetaan myös ehdokas tai tarjoaja, jonka eturistiriitaa hankintamenettelyssä ei voida tehokkaasti poistaa muilla toimenpiteillä (Hankintalaki 81 §).

13. Sähköiset kilpailutus-, sopimus- ja asianhallintajärjestelmät

Hankintalaki edellyttää EU-hankintojen kilpailuttamista sähköisesti. Keusotella on käytössään sähköinen kilpailutus- ja sopimustenhallintajärjestelmä Cludia sekä asianhallintajärjestelmä CaseM.

Kaikki hankintalainsäädännön edellyttämät hankintailmoitukset julkaistaan sähköisen kilpailutusjärjestelmän kautta. Tarjouskilpailun aikainen viestien vaihto tarjoajien ja Keusoten välillä tapahtuu vain kilpailutusjärjestelmän kautta.

Sopimusasiakirjojen laadinta- ja allekirjoitusprosessi tapahtuvat sähköisessä sopimustenhallintajärjestelmässä.

Sähköisessä asiakirjahallintajärjestelmässä tehdään hankintapäätökset ja arkistoidaan päätösasiakirjat ja tarjousasiakirjat ja sopimusasiakirjat liitteineen arkistoidaan erillisen ohjeen mukaan.

14. Hankintamenettelyn määrittely

14.1. Sosiaali- ja terveystalouden palveluiden hankinta

Sosiaali- ja terveystalouden palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset on yksilöity hankintalain liitteen E kohdissa 1–4. Sosiaali- ja terveystalouden palveluhankinnoille on säädetty hankintalaissa yksi kynnysarvo (400.000 euroa), erillistä EU-kynnysarvoa ei ole. Hankintalain luvussa 12 sote-palveluhankinnoille on määritelty säännökset kilpailuttamisesta käytettävistä hankintamenettelyistä. Sote-palveluhankinnoissa hankintayksikkö voi itse luoda käyttämänsä menettelyn, kunhan se on hankintalain periaatteiden mukainen ja kuvattu tarjouspyynnössä.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hankinnassa palvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalipalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen. Pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevassa sote-palveluhankinnassa on määritettävä sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia palvelun käyttäjille.

14.2. Pienhankinnat

Hankintalakia ei sovelleta hankintalain kynnysarvot alittaviin hankintoihin eli pienhankintoihin. Pienhankintoihin sovelletaan erillistä ohjeistusta Keusoten pienhankinnoista. Pienhankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden julkisissa hankinnoissa noudatettavat periaatteet (kts. luku 2).

14.3. Kansalliset hankinnat

Kansalliset hankinnat kilpailutetaan hankintalain 11 luvun mukaisesti käyttämällä menettelyä, joka on hankintalain yleisten periaatteiden mukainen.

Kilpailuttamiseen käytetään kilpailutusjärjestelmä Cloudiaa.

Hyvinvointialueella kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat suoritetaan pääsääntöisesti avointa hankintamenettelyä käyttäen.

14.4. EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat

EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat kilpailutetaan käyttämällä hankintalain 5 luvun mukaisia hankintamenettelyitä. Hankinnan arvo, sisältö ja laatu ratkaisevat, millä hankintamenettelyllä hankinta on tarkoituksenmukaisinta kilpailuttaa. Hankintamenettelystä sovitaan yhdessä hankintapalveluiden ja palvelualueen kesken.

14.4.1. Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen.

14.4.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän.

14.4.3. Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa tai muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyä menettelyä sekä niissä esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia ja arviointiperusteita. Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Neuvottelumenettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän.

14.4.4. Puitejärjestely

Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu ja joiden yhteenlaskettu hankintojen enimmäismäärä taikka enimmäisarvo on ilmoitettu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot. Puitejärjestelyyn valittavien toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa. Mikäli puitejärjestelyn kaikki toimittajaa ja hankittavaa tuotetta tai palvelua koskevat ehdot on vahvistettu jo tarjouspyynnössä, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat voidaan tehdä ilman kilpailutusta valitsemalla toimittaja tarjouspyynnössä ilmoitettujen ehtojen mukaisesti. Mikäli kaikkia ehtoja ei ole määritetty ennalta hankinnat on minikilpailutettava puitejärjestelyyn valittujen toimittajien kesken. Puitejärjestelyn kesto voi olla enintään neljä vuotta.

14.4.5. Dynaaminen hankintajärjestelmä

Hankintalain 49 §:n mukaan dynaamisella hankintajärjestelmällä tarkoitetaan täysin sähköistä hankintamenettelyä tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Hankintamenettely on kestoensa ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttävälle toimittajille. Hankintayksikkö voi jakaa dynaamisen hankintajärjestelmän tavaroiden tai palvelujen luokkiin, jotka on määriteltävä objektiivisesti hankinnan eri ominaisuuksien perusteella. Mahdollisuudesta sulkea dynaaminen hankintajärjestelmä tulee ilmoittaa dynaamista hankintajärjestelmää perustettaessa. Dynaamisen hankintajärjestelmän ollessa suljettuna yksittäisiä hankintoja ei voida järjestelmän sisällä tehdä.

15. Hankinnoista ilmoittaminen

15.1. Ennakkoilmoitus

Ennakkoilmoituksella tiedotetaan markkinoita tulevasta hankinnasta. Jos hankintayksikkö haluaa käyttää hyväkseen mahdollisuutta lyhentää hankintalaissa säädettyjä tarjousaikoja, sen on julkaistava hankinnasta ennakkoilmoitus. Hankintayksikkö voi julkaista ennakkoilmoituksen yhdestä tai useammasta seuraavien kuukausien aikana toteutettavasta hankinnasta, joiden ennakoitu arvo on vähintään EU-kynnysarvon suuruinen.

Ennakkoilmoitus on toimitettava julkaistavaksi vähintään 35 päivää ja enintään 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä. Liitteessä E tarkoitettuja palveluhankintoja koskevissa hankintasopimuksissa ennakkoilmoituksen voi toimittaa julkaistavaksi yli 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen lähettämistä.

Ennakkoilmoituksessa on annettava ennakkoilmoituksen tekohetkellä hankintayksikön tiedossa olevat ja hankintailmoituksessa edellytetyt tiedot.

15.2. Hankintailmoitus

Hankinnasta on julkaistava hankintalaissa määritelty hankintalajia koskeva hankintailmoitus. Hankintailmoitus tarkoittaa hankinnan aloittamisesta julkaistavaa ilmoitusta, joka sisältää keskeiset tiedot hankinnasta. Avoimessa menettelyssä hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää tarjous hankintailmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Rajoitetussa menettelyssä, neuvottelumenettelyssä, kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä ja innovaatiokumppanuudessa hankintailmoitus toimii pyyntönä lähettää osallistumishakemus ilmoituksessa ja muissa hankinta-asiakirjoissa määritellyllä tavalla. Jos hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitetyt tiedot ovat ristiriitaiset, ratkaisee hankintailmoituksessa oleva teksti.

15.3. Jälki-ilmoitus

Jälki-ilmoituksella tarkoitetaan hankintasopimuksen tekemisen jälkeen julkaistavaa ilmoitusta tehdystä hankinnasta. Jälki-ilmoitus on julkaistava EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyä koskevan päätöksen tekemisestä.

Hankintasopimusta koskeva jälki-ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa luottamuksellisten liiketietojen säilyttämistä, perusteltuja kaupallisia etuja tai tervettä kilpailua.

15.4. Sopimusmuutosilmoitus

Hankintasopimuksen tulee sopimuskaudella vastata kilpailutuksen ehtoja. Hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana. Olennaisena muutoksena voidaan pitää muutosta, jossa hankintasopimus on sen seurauksena luonteeltaan huomattavasti erilainen alun perin tehtyyn sopimukseen verrattuna.

Sallittuja muutoksia ovat muutokset, jota perustuvat hankintasopimuksessa mainittuihin ehtoihin. Siksi hankintasopimuksen kilpailuttamisen aikana on keskeistä määritellä, miten sopimusta voidaan sopimuskaudella muuttaa.

Sopimusmuutosilmoituksella ilmoitetaan jo tehtyyn sopimukseen tehdystä muutoksesta. Hankintayksikkö ei saa sopimuskauden aikana tehdä EU-hankintoja, kansalliset kynnsarvot ylittävään liitteen E mukaisia palveluja koskevaan sopimukseen olennaisia sopimusmuutoksia ilman uutta hankintamenettelyä. Hankintalaissa on käsitelty olennaisia ja ei-olennaisia sopimusmuutoksia.

15.5. CPV-koodit

CPV-luokittelu (Common Procurement Vocabulary) sisältää EU-tasoiset tunnistekoodit, joita käytetään hankinnan kohteen kuvaamisessa hankintailmoituksessa. Hankinnalle tulee aina ilmoittaa pääkoodi hankinnan pääasiallisen kohteen ja hankintalajin mukaan. Hankinnan pääasiallinen kohde määritellään sen mukaan, millä hankintalajilla on korkein ennakoitu arvo hankinnan arvioidusta kokonaisarvosta. Pääkoodin lisäksi on mahdollista käyttää myös lisäkoodeja.

Oikean CPV-koodin huolellinen valinta on tärkeää, koska tietyt CPV-koodit ohjaavat kilpailuttamaan hankinnan tietyillä menettelysäännöksillä esimerkiksi E-liitteen mukaisena palveluhankintana. Hankinta kohdentuu tarjoajien hakuihin hankintailmoitukseen valitun CPV-koodin mukaan.

Hankintaan, joka koskee kahta tai useampaa eri hankintalajia, sovelletaan hankintasopimuksen pääasiallisen kohteen mukaan määräytyviä säännöksiä. CPV-pääkoodi valitaan hankinnan pääasiallisen kohteen mukaan.

15.6. eForms

Julkisista hankinnoista ilmoittaminen muuttuu koko EU-alueella, kun hankinnoista ilmoittamisessa otetaan käyttöön uudistetut hankintailmoitukset (eForms-ilmoitukset). eForms-lomake laaditaan sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä Cloudiassa.

15.7. ESPD-lomake

Hankintayksikkö ei ole sote-hankinnoissa veloitettu käyttämään yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa (ESPD-lomake). Halutessaan hankintayksikkö voi kuitenkin sitä käyttää.

Ehdokas tai tarjoaja osoittaa soveltuvuusvaatimusten täyttymisen täyttämällä hankintayksikön laatiman ESPD-lomakkeen alustavaksi näytöksi sekä vakuuttamalla lomakkeessa, että sitä ei koske mikään pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste ja ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset ja mahdolliset arviointiperusteet. ESPD-lomake laaditaan sähköisessä kilpailutusjärjestelmä Cloudiassa ja ehdokas tai tarjoaja liittää täytetyn ESPD-lomakkeen tarjoukseen tai osallistumishakemukseen.

16. Tarjouskilpailu

16.1. Tarjousaika ja keskeiset hankintailmoitusten määräajat

Hankintamenettelyn määräaikoja asetettaessa on otettava huomioon hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjosten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Tarjosten jättöaikaa laskettaessa on otettava huomioon hankintalain mukaiset vähimmäismääräajat. EU-kynnysarvojen ylittävissä hankinnoissa tulee tarjousajan olla vähintään 30 päivää. Hankintalaissa säädettyjä tarjousaikoja on mahdollista lyhentää julkaisemalla hankinnasta ennakoilmoitus (kts. kohta 15.1). Hankintalaissa ei ole määritely vähimmäismääräaikoja kansallisille hankinnoille. Keusoten tarjouskilpailuissa tarjousajan tulee olla vähintään 14 vuorokautta. Määräajat lasketaan aina hankintailmoituksen lähettämistä seuraavasta päivästä.

16.2. Lisätietokysymysten esittäminen ja niihin vastaaminen

Tarjoajilla on mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä hankintamenettelyn aikana. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan lisäkysymysten esittämisen määräaika ja tapa, miten ne tulee esittää. Tarjoajan tulee esittää lisäkysymykset kirjallisesti Tarjouspalvelu-toimittajaportaalin kautta ja hankintayksikkö vastaa niihin kirjallisesti siten, että vastaukset löytyvät myös Tarjouspalvelu-toimittajaportaalista.

16.3. Hankintailmoituksen korjaaminen

Kilpailutuksen tulee pääsääntöisesti johtaa hankintasopimuksen tekemiseen. Hankintamenettelyn aloittaminen ilman aikomusta tehdä hankintasopimusta esimerkiksi markkinatilanteen kartoittamiseksi ei ole sallittavaa.

Mikäli hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen huomataan, että hankintailmoitukseen tai tarjouspyyntöön on jäänyt korjausta vaativia virheitä, hankintayksikkö voi oikaista virheen julkaisemalla korjausilmoituksen.

Korjausilmoitusmenettely on hankinnan keskeyttämistä joustavampi vaihtoehto ja on mahdollinen tilanteissa, joissa tarjousaikaa on jäljellä ja virheet ovat pieniä kuten tarjousajan pidentäminen ja kirjoitusvirheiden korjaaminen. Korjausilmoitus tehdään HILMA-ilmoituskanavaan omalle ilmoituslomakkeelle.

16.4. Hankinnan keskeyttäminen

Hankinnan keskeyttäminen tulee kyseeseen tilanteissa, joissa tarvittavat hankinta-asiakirjoihin tehtävät muutokset ovat niin olennaisia, että muutosten myötä hankinnan kohde muodostuu täysin erilaiseksi. Hankinnan keskeyttäminen tarkoittaa sitä, että jo aloitettua hankintamenettelyä ei saateta loppuun vaan menettely keskeytetään ja hankinta jätetään kokonaan tekemättä tai hankintayksikkö käynnistää uuden hankintamenettelyn julkaisemalla uuden hankintailmoituksen. Hankintalain mukaan hankinta voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä.

Hankinnan keskeyttämisestä laaditaan viranhaltijapäätös hankintavaltuuksien mukaisesti. Keskeyttämisen syy perustellaan päätöksessä ja päätös on toimitettava asianosaisille tiedoksi muutoksenhakuohjeen kanssa.

16.5. Tarjosten vastaanottaminen ja avaaminen

Kun tarjousaika on päättynyt, saapuneet tarjoukset avataan yhtä aikaa Cludia kilpailutusjärjestelmässä hankinta-asiantuntijoiden toimesta.

Tarjosten avaamisesta laaditaan avauspöytäkirja, johon kirjataan saapuneet tarjoukset. Avaustilaisuus ei ole julkinen. Avaustilaisuudessa tulee olla läsnä kaksi hankintapalveluiden edustajaa.

16.6. Tarjoajien soveltuvuuden arviointi

Ehdokkaiden tai tarjoajien soveltuvuuden arviointi tarkoittaa ehdokkaiden tai tarjoajien soveltuvuudelle hankintakohtaisesti asetettujen vähimmäisvaatimusten täyttymisen

selvittämistä ja sen selvittämistä, ettei ehdokasta tai tarjoajaa koske hankintalain mukainen pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste.

16.6.1. Tilaajavastuulain mukaiset selvitykset

Tilaajavastuulaki velvoittaa työtä tilaavan tarkastamaan, että alihankkijat tai työvoimaa vuokraavat yritykset täyttävät omalta osaltaan lakisääteiset veloitteensa. Lain tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista sekä estää harmaata taloutta. Tilattavan työn tulee liittyä hankintayksikön toiminnassa tavanomaisesti suoritettaviin tehtäviin tai tavanomaiseen toimintaan liittyviin kuljetuksiin.

Sopimusta laadittaessa on varmistettava, että toimittajan tilaajavastuulain mukaiset selvitykset on tarkistettu ennen sopimuksen allekirjoittamista. Sopimus voidaan solmia vain sellaisten toimittajien kanssa, jotka ovat huolehtineet lakisääteisistä veloitteistaan tilaajavastuulain mukaisesti.

Tilaajavastuulain mukaan on selvitettävä

- kaupparekisteriote
- selvitys merkinnästä ennakoperintärekisteriin
- selvitys merkinnästä työnantajarekisteriin
- selvitys arvonlisäverolain mukaiseen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin rekisteröitymisestä
- selvitys, ettei ole verovelkaa tai viranomaisen selvitys verovelan määrästä
- todistus eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys erääntyneiden eläkevakuutusmaksujen maksusopimuksesta
- selvitys yrityksen noudattamasta yleisestä työehtosopimuksesta tai sen keskeisistä ehdoista
- selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- rakennusalalla selvitys lakisääteisen tapaturmavakuutuksen järjestämisestä ja tilaajalla lisäksi velvollisuus selvittää, että kaikilla lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset työntekijöiden sosiaaliturvan määräytymisestä ennen kuin nämä aloittavat työnteon

Selvitykset eivät saa olla kolmea kuukautta vanhempia. Myös ulkomaisen yrityksen tulee toimittaa vastaavat tiedot. Selvitys tulee tehdä viimeistään ennen hankintasopimuksen tekemistä. Käytännössä on järkevintä selvittää asiat ennen hankintapäätöksen tekoa, jottei valittua toimittajaa tarvitse vaihtaa mahdollisten puutteiden vuoksi. Selvitysvelvollisuutta ei ole, jos on perusteltu syy luottaa kumppaniin tietyissä tilaajavastuulaissa määritellyissä tilanteissa.

16.6.2. Rikosrekisteriotteiden pyytäminen ja käsittely

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee tarkistaa ennen sopimuksen solmimista sopimuskumppanin rikosrekisteriotteet. Kansallisten sekä sosiaali- ja terveystalushankintojen osalta voidaan käyttää harkintavaltaa näiden otteiden tarkistamisessa.

Tarjouskilpailun voittanut toimittaja esittää rikosrekisteriotteet tarjouskilpailun toteuttaneelle hankinta-asiantuntijalle. Rikosrekisteriotteesta ei saa ottaa jäljennöstä eikä sitä saa tallettaa mihinkään. Hankintayksikön on poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee. Rikosrekisteristä ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä poissulkemisperusteiden selvittämiseksi.

Rikosrekisteriote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi.

16.7. Tarjosten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkastaminen

Tarjosten tarjouspyynnön mukaisuus tarkastetaan sen jälkeen, kun tarjoajien soveltuvuus on tarkastettu. Tarjosten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkastaminen tarkoittaa tarjotulle tavaralle, palvelulle tai urakalle hankintakohtaisesti asetettujen ehdottomien ja pakollisten vaatimusten sekä tarjouksen tekemistä koskevien vaatimusten täyttymisen tarkistamista tarjousasiakirjoissa esitetyn selvityksen perusteella.

16.7.1. Hinnaltaan poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

Hankintalaki edellyttää, että jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta, on tarjoajalta vaadittava selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista. Tarjous voidaan hylätä, jos selvityksen perusteella todetaan, että tarjoushinta on poikkeuksellisen alhainen ja on ilmeistä, ettei hankintaa voida toteuttaa tarjouspyynnössä edellytetyllä tavalla.

16.7.2. Tarjosten täsmentäminen

Tarjouksia voidaan hankintayksikön pyynnöstä täsmentää ja selkeyttää, jos se ei johda tarjosten tai hankinnan olennaisten osien muuttumiseen, tarjouksen kiellettyyn muuttamiseen tai parantamiseen tai uhkaa syrjiä tarjoajia taikka vääristää kilpailua.

Täsmennyspyyntö tehdään kirjallisesti. Täsmentämiselle on asetettava määräaika, johon mennessä täsmennykset tai selvennykset on toimitettava hankintayksikölle.

Sallittua ei ole pyytää täsmennyksiä, korjauksia ja täydennyksiä siten, että menettelyllä on olennainen vaikutus ehdokkaan tai tarjoajan asemaan. Siten hankintayksikön ei ole sallittua pyytää tarjoajaa täydentämään tarjouta tarjousajan päättymisen jälkeen esimerkiksi pyytämällä tarjoajaa vaihtamaan tarjotun tarjouspyynnön vastaisen tuotteen

taikka toimittamaan tarjoustenvertailussa käytettävän merkityksellisen hinta- tai puuttuvan laatumiedon. (HE 108/2016 vp s. 173–174)

16.8. Tarjoajan poissulkeminen

Hankintalain mukaan hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia. Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista, mutta hankintayksikkö voi tarkastaa tarjouksessa annettujen tietojen oikeellisuuden ennen hankintapäätöksen laatimista.

Tarjoajien sulkemisesta tarjouskilpailun ulkopuolelle ja soveltuvuutta koskevien vaatimusten asettamisessa noudatetaan hyvinvointialueella, mitä hankintalain 80-86 §:ssä säädetään.

Hankintalain 80 §:n mukaan tarjouskilpailusta on suljettava ulkopuolelle, mikäli tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisterissä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin 80 §:ssä luetellusta rikoksesta rangaistukseen. Rikosrekisteriotteiden käsittelystä on tarkemmin tämän ohjeen kohdassa 16.6.2.

Hankintayksikkö voi hankintalain 81 §:n mukaan käyttää hankintavaltaa tarjoajan sulkemisesta tarjouskilpailun ulkopuolelle seuraavien tarjoajan soveltuvuutta kuvaavien seikkojen perusteella:

- Heikko taloudellinen tila
- Vakava virhe ammattitoiminnassa
- Verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti
- Lainsäädännön tai sopimusten laiminlyönti
- Kilpailunrikkomukset
- Eturistiriita hankintamenettelyssä
- Osallistuminen hankinnan valmisteluun
- Aikaisempien suoritusten puutteet
- Väärien tietojen antaminen hankintayksikölle sekä epäasiallinen vaikuttaminen

16.9. Tarjouksen poissulkeminen

Tarjoajien soveltuvuuden tarkastamisen yhteydessä tarjous suljetaan pois tarjousvertailusta, mikäli se

- Saapuu tarjousajan jälkeen
- Ei täytä tarjouspyynnössä asetettuja vaatimuksia

- Ei täytä kaikkia tarjouspyynnössä esitettyjä pakollisia vähimmäisvaatimuksia
- Hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden on hinnaltaan poikkeuksellisen alhainen. Jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta, on vaadittava aina tarjoajalta selvitystä tarjouksen hinnoista tai kustannuksista. Poikkeuksellisen alhainen tarjous voidaan poissulkea, jos tarjoajan antama selvitys tai muu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa.

16.10. Alihankkijoiden poissulkeminen

Jos alihankkijaa koskee pakollinen poissulkemisperuste, on hankintayksikön vaadittava, että tarjoaja korvaa alihankkijan toisella. Jos alihankkijaa koskee harkinnanvarainen poissulkemisperuste, voi hankintayksikkö vaatia, että alihankkija on korvattava toisella alihankkijalla.

16.11. Tarjousten vertailu

Tarjousasiakirjat lähetetään palvelualueen asiantuntijoille tarjousvertailua sekä hankintapäätöksen valmistelua varten. Lopullinen tarjousvertailu tehdään hankinta-asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä.

Tarjousten vertailussa voidaan käyttää vain tarjouspyyntöasiakirjoissa etukäteen esitettyjä vertailuperusteita. Tarjousten vertailussa otetaan huomioon ainoastaan tarjoajien kirjallisissa tarjouksissaan esittämät tiedot, ellei hankintamenettelyyn sisälly esimerkiksi koekäyttöjä, jotka on ilmoitettu olevan osana tarjousten vertailua. Tarjousten vertailussa ei saa ottaa käyttöön uusia vertailuperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyynnössä.

Tarjousvertailusta on käytävä kaikkien tarjousten osalta selvästi ilmi, miten niitä on arvioitu kunkin vertailuperusteen suhteen. Tarjouksia vertailtaessa on suositeltavaa laatia vertailutaulukko. Kaikkien vertailuperusteiden käyttö on perusteltava kirjallisesti hankintapäätöksessä tai sen liitteenä olevassa vertailutaulukossa.

17. Hankintapäätös

Ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista sekä hankintamenettelyn ratkaisuksista on tehtävä kirjallinen hankintapäätös, joka on perusteltava. Myös suorahankinnasta on tehtävä hankintapäätös. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttavat seikat.

Hankintapäätös on viranomaispäätös, jolla päätösvaltuuden omaava toimielin tai viranhaltija tekee ratkaisun hankinnasta ja määrää sen täytäntöönpanosta. Hankintoja koskeva päätösvalta on määritelty Keusoten hallinto- ja delegointisäännöissä.

Päätöksentekijä ei saa olla esteellinen. Hankinta-asioissa sovelletaan hallintomenettelyä koskevia esteellisyysäännöksiä (hallintolain 27–29 §).

Hankintasopimukseen kirjatun option käyttämisestä tekee päätöksen se viranhaltija, joka on allekirjoittanut hankintasopimuksen, mikäli päätösvalta on delegoitu option osalta. Option käyttöönottopäätökseen ei liitetä muutoksenhakuohjetta, koska päätös koskee sopimusehtojen täytäntöönpanoa. Päätös annetaan tiedoksi vain asianosaiselle toimittajalle.

Ennen hankintasopimuksen tekemistä tulee viranhaltijapäätösten osalta varmistaa, ettei aluevaltuusto ole käyttänyt otto-oikeutta asiassa.

Hankintapäätös perusteluineen ja muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee. Hankintapäätös annetaan tiedoksi tarjouskilpailun voittaneelle ja siihen osallistuneille. Poissulkemis- tai hylkäyspäätös annetaan tiedoksi poissuljetuille tai hylätyille. Keskeyttämispäätös annetaan tiedoksi tarjouskilpailuun osallistuneille.

Tiedoksianto hankintapäätöksestä tehdään ensisijaisesti sähköisesti käyttäen tarjoajan ilmoittamaa sähköpostiosoitetta. Tiedoksiantoa koskevaan viestiin on merkittävä tieto viestin lähettämispäivästä (kts. kohta 17.4).

17.1. Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hankinta-asioissa säädetään hankintalaissa. EU-hankinnoissa, kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa ja sote-palveluhankinnoissa on kaksi muutoksenhakureittiä: hankinta-oikaisu hankintayksikölle ja/tai asian saattaminen markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Muutoksenhakukeinot ovat rinnakkaiset eivätkä sulje toisiaan pois.

17.2. Hankinta-oikaisuvaatimus

Hankinta-oikaisuvaatimus on mahdollista tehdä myös kansalliset kynnsarvot alittavissa hankinnoissa. Hankinta-oikaisua voi vaatia hankintayksiköltä kirjallisesti tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen). Keusotessa hankinta-oikaisusta päätetään hallinto- ja delegointisäännöissä määriteltyjen valtuuksien mukaisesti. Hankinta-oikaisun käsittelee Keusotessa päätöksen tehnyt taho, tai se jolle päätöksentekijä on hankinta-oikaisun käsittelyn delegoinut.

Asianosaisen on vaadittava hankinta-oikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä

ratkaisusta. Hankintaoikaisuvaatimus toimitetaan hankintayksikölle muutoksenhakuohjeiden mukaisesti.

Hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisuun käsiteltäväksi joko omasta aloitteesta tai asianosaisen vaatimuksesta. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisu vireille tulosta välittömästi niille, joita asia koskee. Näitä ovat mm. tarjouskilpailun voittaja ja muut tarjouskilpailuun osallistuneet ja jos asiasta on samanaikaisesti valitettu markkinaoikeuteen, myös markkinaoikeus. Hankintaoikaisu ratkaisemiselle ei ole säädetty erityistä määräaikaa, mutta lähtökohtana on pidettävä mahdollisimman ripeää ratkaisutoimintaa.

17.3. Valitus markkinaoikeuteen

Hankinnan ylittäessä hankintalain 25 §:n ja 26 §:n mukaiset kynnysarvot, voidaan asia saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava myös hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Sekä markkinaoikeudelle että asianosaiselle annetaan aina valitusasiassa vastine. Käytännöt hankinnan väliaikaiselle järjestämiselle on käsiteltävä hankinta-kohtaisesti (kts. kohta 5.5) yhdessä palvelualueen kanssa.

17.4. Odotusaika

EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E mukaisessa palveluhankinnassa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (odotusaika). Jos odotusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa hankintasopimuksen tehdä aikaisintaan ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Odotusaikasääntelyä ei sovelleta kansallisissa hankinnoissa eikä suorahankinnoissa.

18. Hankintasopimus

Hankinnasta on laadittava kirjallinen sopimus tilaajan ja toimittajan kesken. Sopimukseen kirjataan kaikki hankinnan edellyttämät ehdot. Sopimus tehdään tarjouspyynnön liitteenä olleen sopimusluonnoksen pohjalta.

Hankintalaissa ei ole säännöksiä hankintasopimuksen kestosta. Myös toistaiseksi voimassa olevat sopimukset ovat mahdollisia. Hankintasopimus ei kuitenkaan voi olla ikuinen. Käytännössä hankinnat on syytä kilpailuttaa säännöllisin väliajoin, jotta voidaan hyödyntää kilpailua ja muuttuvia markkinoita. Hankintasopimusta voidaan sen keston aikana muuttaa vain hankintalain 136 §:n asettamien tiukkojen reunaehtojen puitteissa.

Hankintasopimuksen allekirjoittaminen on sopimuksen syntymisen edellytys. Ennen sopimuksen allekirjoittamista on varmistuttava siitä, ettei hankinnasta ole valitettu markkinaoikeuteen.

Tarjouspyynnössä ja hankintapäätöksessä tulee ilmoittaa, että sopimus katsotaan syntyneeksi vasta kun sopijapuolet ovat allekirjoittaneet erillisen kirjallisen sopimuksen. EU-hankinnoissa ja sote-palveluhankinnoissa hankintasopimusta ei saa tehdä ennen kuin hankintapäätöksen tiedoksiannosta on kulunut hankintalaissa säädetty odotusaika (kts. kohta 17.4). Hankintasopimukset laaditaan sähköisessä tilaajan sopimustenhallintajärjestelmä Cloudiassa. Hankintasopimukset allekirjoitetaan sähköisesti tilaajan sähköisessä allekirjoituspalvelussa.

Keusoten tulee varmistua siitä, että toisen sopijapuolen nimissä hankintasopimuksen allekirjoittavalla henkilöllä on kaupparekisteritietojen (tai yhdistys- tai säätiörekisteritietojen) perusteella nimenkirjoitusoikeus tai hänellä on esittää nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön allekirjoittama valtakirja. Keusoten puolesta hankintasopimuksen allekirjoittaa hallintosäännössä määritelty viranhaltija tai se, jolle päätösvaltaa on edelleen siirretty.

Ennen hankintasopimuksen tekemistä on varmistuttava siitä, että toimittaja täyttää tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset (kts. kohta 16.6.1). Vaatimusten täytyminen on varmistettava myös sopimuskauden aikana 12 kuukauden välein. Vaikka kaikkiin hankintasopimuksiin ei suoraan sovelleta tilaajavastuulakia, vaaditaan sopimuskumppaneilta kuitenkin tilaajavastuulain mukaisia selvityksiä, koska siten pystytään ehkäisemään harmaata taloutta.

Hankintasopimus on tärkeä osa hankintaprosessia, koska se on sopijapuolia sitova ja velvoittava asiakirja. Sopimuksen merkitys korostuu, jos sopijapuolilla tulee erimielisyyksiä. Hankintasopimukseen tulee liittää vähintään kaikki keskeiset ehdot tarjouspyyntö- ja tarjousasiakirjoista.

Hankintasopimusten toteutumista on myös valvottava.

19. Ennakkomaksut

Ennakkomaksuja voidaan maksaa vain, jos se on Keusoten edun mukaista. Lähtökohtaisesti ennakon maksaminen tulee olla lainsäädännön perusteella mahdollista (mm. määrärahan käyttöä koskevat säännökset, talousarviosäännökset). Maksujen ennakkollinen suorittaminen ilman vakuuksia on sallittua lähinnä vain kulutusmenojen luonteisten erien ja vähäiseen tavanomaiseen hankintayksikön toimintaan liittyvien erien maksamisessa (esimerkiksi vuokra- tai leasing-maksut, lehtitilausmaksut tai ohjelmistolisenssimaksut).

Joka tapauksessa on pidättäydyttävä liian suuresta ja tarpeettoman aikaisessa vaiheessa tapahtuvasta ennakon suorituksesta. Tarjouspyynnön yhteydessä ei ennakkoa saa tarjota kuin poikkeustapauksessa. Jos ennakon tarjoaminen perustellussa poikkeustapauksessa on Keusoten kannalta edullista, tulee toimittajalta vaatia selvitys ennakon vaikutuksesta hintaan.

Ennakkomaksu on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on aina vaadittava riittävä vakuus. Vakuudeksi voidaan hyväksyä kotimaisen raha- tai vakuutuslaitoksen omavelkainen pankkitakaus. Ulkomaisissa hankinnoissa on syytä varmistua mahdollisen ulkomaisen vakuuden antajan vakavaraisuudesta. JYSE-ehtojen mukaisesti vakuuden arvon tulee olla 15 % suurempi kuin suoritettavan ennakon määrä ja sen tulee olla voimassa vähintään 1 kuukauden sen jälkeen, kun sopimuksen mukainen toimitusaika on päättynyt.

20. Reklamaatiot

Jos tuotteen toimituksen tai palvelun vastaanotossa tai pitkäkestoisen palvelun tuotannossa havaitaan virhe tai puute tuotteen tai palvelun ominaisuuksissa, laadussa tai määrässä, on siitä viipymättä ilmoitettava toimittajalle kirjallisesti. Samoin toimitaan, jos toimittajan havaitaan sopimuskaudella laiminlyövän sopimusvelvoitteitaan tai toimivan niiden vastaisesti tai jos toimittaja muulla tavalla rikkoo sopimusehtoja. Virheisiin ja puutteisiin liittyvistä ilmoitus- ja reklamointimenettelyistä, määräajoista ja siihen liittyvistä muista seikoista on sovittava sopimusehdoissa.

Reklamoinnissa on huomioitava vähintään seuraavat asiat:

- Reklamaatio on nimettävä reklamaatioksi (reklamaatio = ilmoitus virheellisestä tavarasta/palvelusta/suorituksesta)
- Reklamaatio on aina tehtävä kirjallisesti (sähköposti käy)
- Reklamaatiosta on aina pyydettävä ja saatava vastaanottajalta kuittaus

Reklamaatiossa on selvitettävä vähintään seuraavat tiedot:

- Mistä sopimuksesta on kyse (sopimusnumero, osapuolet, kohde lyhyesti)
- Tilanteen tausta lyhyesti
- Reklamaation syy eli miten toimitus/palvelu on ollut virheellinen tai puutteellinen tai mikä on ollut laiminlyönti, sopimusvelvoitteiden vastainen toiminta tai rikkomus ja koska se on tapahtunut
- Mitä seuraamuksia reklamaatiosta on aiheutunut hankintayksikölle
- Esitetään vaatimukset, mitä toimittajan tulee tehdä ja missä ajassa sekä yksilöidään ne mahdollisimman tarkkaan, jos ne ovat tässä vaiheessa jo esitettävissä
- Pyydetään toimittajaa ilmoittamaan hankintayksikön yhteyshenkilölle määräajassa (esim. viivytyksettä tai viimeistään 7 päivässä reklamaation vastaanottamisesta) toimenpiteet, joihin se ryhtyy virheiden tai puutteiden korjaamiseksi.

- Varataan tarvittaessa oikeus täsmennettyjen vaatimusten esittämiseen myöhemmin

On tärkeää, että reklamaatiot tehdään kirjallisesti ja ne dokumentoidaan, sillä reklamaatiotietoja saatetaan tarvita, jos joudutaan päättämään sopimus tai arvioimaan tulevan sopimuksen osalta kilpailutusvaiheessa toimittajan edellytyksiä uuteen sopimukseen.

21. Hankintojen yleinen valvonta

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tasoa ja riittävyttä julkisten hankinta- ja sopimusmenettelyjen asianmukaisuutta ja vaatimustenmukaisuutta sekä käytäntöjen yhteneväisyyttä.

Hankintojen yleinen valvonta kuuluu Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) vastuulle. Yleisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa yleisen edun sekä veronmaksajien ja julkisten varojen käytön tehokkuuden kannalta keskeisten periaatteiden, kuten julkisten hankintojen menettelyjen avoimuuden ja syrjimättömyyden sekä tehokkaasti kilpailutettujen hankintamenettelyjen, toteuttaminen. Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen hankintalainsäädännön vastaisesti, voi tehdä toimenpidepyynnön KKV:lle. KKV puuttuu myös muihin merkittäviin suorahankintoihin rinnastuviin menettelyltään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin. KKV voi myös omasta aloitteestaan ottaa käsiteltäväksi hankintalain soveltamisalaan kuuluvan asian.

KKV:n toteuttama valvonta ja sen käytössä olevat toimenpiteet eivät vaikuta tarjoajien ja muiden asianosaisten mahdollisuuteen hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin taikka muiden tahojen mahdollisuuteen tehdä hallintolain mukainen hallintokantelu muulle viranomaiselle.

Hankintoja valvovat myös Keusoten tilintarkastajat.

22. Keusoten käyttäminen referenssinä

Keusoten sopimuksen tai sopimuksen tekemiseen liittyvien seikkojen (kuten tarjousten vertailua tai Keusoten arviota tarjoajan ominaisuuksista) käyttämiseen referenssinä tulee pyytää erikseen hyväksyntä ja kirjallinen lupa.

23. Hankinta-asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintapäätöksen julkisuutta säätelee laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Hankintaan liittyvä ratkaisuehdotus on julkisuuslain mukaan salassa pidettävä tieto, johon ei ole oikeutta edes asianosaisilla tarjoajilla. Päätösesitys valittavaksi ehdotetusta tarjoajasta on aina salainen päätöksentekoon asti.

Hankintapäätös on asianosaisjulkinen eli julkinen kaikille tarjoajille, kun päätös on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu. Hankintapäätöksen jälkeen asianosaisella tarjoajalla on oikeus hankinta-asian käsittelyssä syntyneeseen aineistoon kuten tarjousvertailuun ja toisten tarjoajien tarjouksiin liikesalaisuuksia lukuun ottamatta voidakseen arvioida mahdollisen muutoksenhaun tarpeellisuuden. Tieto tarjousvertailusta, ja soveltuvuusehtojen täyttymisestä on kuitenkin tässä vaiheessa vielä muille salassa pidettävää tietoa.

Tieto tarjousvertailusta, soveltuvuusehtojen täyttymisestä ja valituksi esitetystä toimittajasta on tässä vaiheessa vielä salassa pidettävä tieto.

Hankintapäätöksen jälkeen asianosaisella tarjoajalla on oikeus hankinta-asian käsittelyssä syntyneeseen aineistoon kuten tarjousvertailuun ja toisten tarjoajien tarjouksiin liikesalaisuuksia lukuun ottamatta voidakseen arvioida mahdollisen muutoksenhaun tarpeellisuuden.

Hankinta-asiakirjat tulevat kokonaisuudessaan yleisöjulkisiksi ammatti- ja liikesalaisuuksia lukuun ottamatta, kun sopimus on solmittu. Hyvinvointialueen viranomaisen harkinnassa on, halutaanko hankinta-asiasta julkaista tietoa ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hyvinvointialueen avoimuuden periaatteita koskevan linjauksen mukaan hankintapäätös julkaistaan valitusajan kuluttua Keusoten verkkosivuilla. Päätöksen liitteitä ei kuitenkaan julkaista verkkosivuilla. Ammatti- ja liikesalaisuudet on poistettava julkisuuteen tulevasta päätöksestä.

Hankintalain piiriin kuuluvissa hankinnoissa hankintapäätöksen lainvoima ei riipu siitä, julkaistaanko se Keusoten verkkosivuilla, sillä valitusoikeus asiassa on vain asianosaisilla tarjoajilla.

23.1. Yleisöjulkisuus

Julkisuuslain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan viranomaisen antama tarjouspyyntö liiteasiakirjoineen tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai muulla tavalla varmennettu. Hankintaa koskeva tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten annetut selvitykset ja muut asiakirjat tulevat julkiseksi vasta, kun hankintasopimus asiassa on tehty (6 § 1 momentin 3 kohta).

Julkista hankintaa koskevat osallistumishakemukset, tarjoukset sekä muut hankintaa koskevat asiakirjat tulevat salassa pidettävää tietoa lukuun ottamatta julkisiksi vasta, kun sopimus on tehty (7 § 2 momentti).

Hankintapäätös tulee julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan julkiseksi päätöksen allekirjoittamisella tai varmentamisella muulla vastaavalla tavalla. Tällöin myös tieto valitusta tarjoajasta on julkinen.

Sama koskee päätöstä tarjoajan tai ehdokkaan poissulkemisesta tarjouskilpailusta sekä päätöstä hankinnan keskeyttämisestä.

23.2. Asianosaisjulkisuus

Julkisuuslain 11 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Tarjouskilpailuun osallistuneella tarjoajalla on oikeus saada tarjousasiakirjat nähtäväkseen käytännössä hankintapäätöksen tekemisen jälkeen. Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei kuitenkaan ole oikeutta julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin.

Asianosaisaseman puutuessa tarjoajalla ei ole oikeutta saada esim. muiden tarjoajien liike- tai ammattisalaisuuksiksi ilmoittamia ja tarjousvertailussa käytettyjä tietoja. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun tarjoaja on hankintayksikön päätöksellä suljettu pois tarjouskilpailusta, koska ei täyttänyt soveltuvuusvaatimuksia ja tarjous ei siten ole päässyt vertailuun.

23.3. Liike- ja ammattisalaisuudet

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdassa salassa pidettäviksi tiedoiksi säädetään valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön asiakirjat, jotka sisältävät liike- ja ammattisalaisuuksia, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta liiketoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi edellä mainituille tahoille taloudellista vahinkoa tai saattaisi toisen samanlaista tai muutoin kilpailevaa toimintaa harjoittavan julkisyhteisön tai yksityisen parempaan kilpailuasemaan tai heikentäisi julkisyhteisön mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Liikesalaisuuksien salassapitointressi liittyy useimmiten suojaan kilpailijoita kohtaan.

Liikesalaisuudet ovat yleensä luonteeltaan teknisiä tai kaupallisia. Tavallisesti liikesalaisuudelta on edellytetty, että tieto osaamisesta tai teknisestä ratkaisusta sisältää jotakin uutta. Liikesalaisuutena ei voida pitää tietoa, joka on yleisesti tunnettu tai saatavilla julkisista lähteistä.

Laissa ei määritellä kategorisesti tai säännönmukaisesti mitään tarjousvertailussa tai hankintamenettelyssä muutoin käytettyä tai huomioitua tietoa liikesalaisuudeksi tai toisaalta ehdottoman luovutusvelvollisuuden piiriin. Tarjouksissa ja muissa asiakirjoissa oleva salassa pidettävä tieto esimerkiksi liikesalaisuuksista ei tule missään vaiheessa julkiseksi. On hyvä varmistaa vielä tarjoajalta, jonka aineistoa pyydetään tiedoksi, mitkä kaikki osat pyydetyistä aineistosta ovat tarjoajan itsensä mukaan liikesalaisuuden piirissä. Huomaa, että liikesalaisuuksien suojaaminen on eri asia kuin henkilötietojen suojaaminen. Tietopyyntöön vastaajana joudut selvittämään molemmat näkökulmat.

Jos tarjousvertailussa vertailun kohteena olevat tarjouksen laatutekijät katsotaan yksittäistapauksessa liikesalaisuudeksi, on hankintayksikön pyrittävä tästä huolimatta perustelemaan tarjousvertailun lopputulos esittämällä tarjouksen laatua koskevat tiedot esimerkiksi siten yleisellä tasolla, että liikesalaisuudet eivät paljastu. Hankintayksikkö voi myös edellyttää, että tarjoukset annetaan tavalla, jolla niiden mahdollisesti sisältämät liikesalaisuudet eivät paljastu.

Esimerkiksi hinnan muodostumisen perusteet ja erityistapauksissa osahinnoittelu voivat olla liikesalaisuuksia, joita asianosaisellakaan ei ole oikeus saada.